

K PŘÍNOSU ETNOGRAFICKÉ METODY V PEDAGOGICKÉM VÝZKUMU A PRAXI

Iva PÝCHOVÁ

Slezská univerzita, Karviná

Etnografická metoda výzkumu se dostává v současné době do popředí v souvislosti s potřebami vědecké teorie i praxe trpícími určitou odosobností, obecností a bezkontextovou objektivností a vyplývajícími z kvantitativního, technického hodnocení reality. Na tyto potřeby reaguje etnografická metoda zdůrazněním subjektivnosti, konkrétního, reálného kontextu chování člověka a kvalitativním, nehodnotícím zkoumáním tohoto chování. (Viz Pedagogika).

Principy etnografické metody, její techniky i jednotlivé aspekty mohou najít rozsáhlé využití v pedagogickém výzkumu i praxi. Např. metody kvalitativní analýzy by bylo možno použít k zjištění současných potřeb výchovy a vzdělání české mládeže, výzkumné techniky pozorování procesu a kontextu by se mohly zaměřit na určení podmínek úspěšnosti (kvality) výchovy a výuky. Dlouhodobé případové studie by si zasloužil výzkum úspěšných a neúspěšných žáků, ale i úspěšných a neúspěšných učitelů, podmínek a kontextu jejich úspěchů či nezdaru. Rovněž reflexe a sebereflexe učitelů by mohla přispět mimo jiné začínajícím učitelům jako jedno z vodítek v jejich praxi. K podobnému účelu slouží i technika stimulovaných vzpomínek, kdy si učitel po zhlédnutí videosekvence vybavuje a interpretuje rozhodnutí, která musel v daném okamžiku učinit a okolnosti, jež jeho rozhodnutí ovlivnily. Na rozdíl od současné praxe jednotlivých hospitací ve výuce ukazuje etnografická metoda na nutnost dlouhodobého pozorování, a to nejen působení učitele ve výuce, ale celého kontextu jeho práce. Výsledkem by podle zásad etnografie nemělo být hodnocení učitele, ale zlepšení jeho celkových pracovních podmínek.

Jedním z aspektů etnografické metody je upřednostňování induktivní metody a důraz na konkrétní kontext, který by mohl osvěžit někdy dosud suchopárný obecný výklad: Zakotvení předkládaných zákonitostí v životní realitě často podporuje pochopení a osvojení látky (Archimedova vana, Flemingův nepořádek atd.). V souvislosti s principem kvalitativní interpretace skutečnosti ustoupí patrně současné rozšířené užité testů do pozadí ve prospěch písemných prací žáků nebo ústních pohovorů. Rovněž známkování bude pravděpodobně nutno doplnit nebo nahradit písemným hodnocením žákovy činnosti. (Viz školní zprávy v Anglii).

Etnografická metoda kvalitativního výzkumu kontextu chování člověka přispívá k postižení podstatných (byť ne vždy četných) a nepodstatných (byť někdy četných) faktorů tohoto chování.